

Світлана ОСЯК,

аспірантка,

Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка

ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ДИСКУРС ЕПІСТОЛЯРІЮ МИКОЛИ ВОРОНОГО

У статті увагу зосереджено на виявленні ідейно-естетичних поглядів Миколи Вороного в його епістолярії, що розглядається в культурному просторі соціуму. З'ясовано, що епістолярій поета репрезентує соціально-культурний досвід нації кінця ХІХ – початку ХХ століття. Історична зумовленість творення мемуарної літератури розглядається як спосіб зберегти історичну пам'ять, увиразнити можливість особистісного та національного самовираження. Ідейно-художні погляди поета оприявлено в листах, що підтверджують його тяжіння до модернізму, однак при цьому автор продовжував писати твори, що мали ознаки народницької традиції.

Ключові слова: епістолярій, ідентичність, історичний часопростір, жанр, світогляд.

Постановка проблеми. В українському літературознавстві письменницький епістолярій як жанр мемуаристики активно розробляється наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. Привернули до себе увагу листи М. Коцюбинського, М. Рильського, В. Винниченка, Лесі Українки, П. Тичини, М. Драй-Хмари, М. Бажана, Б. Антоненка-Давидовича, Івана Багряного, У. Самчука, О. Довженка, О. Гончара, В. Стуса, В. Симоненка, В. Барки, І. Світличного, Ю. Шевельова, Г. Костюка, О.Смотрича та інших, внесок яких у розвиток епістолярної традиції сприяє розширенню тематично-динамічного простору літературного епістолярію. До листування М. Вороного зверталися епізодично, лише тоді, коли аналізували виникнення модерної літератури. Відтак назріла проблема огляду епістолярного спадку письменника і листів до нього є очевидною. Адже саме в листуванні – безліч цікавих фактів не лише літературного, а й біографічного, культурологічного, психологічного плану, відтворено дух епохи, суспільно-історичні параметри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розвитку письменницької епістоли детально розглянув В. Кузьменко в монографії «Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20–50-х

років ХХ століття» (1998, 2016). Його, по суті, вважають засновником епістолографії – повновартісної галузі в українському літературознавстві. На здобутки та основні положення монографії «Український письменницький епістолярій другої половини ХХ століття. Жанрово-стильові модифікації» (2006) Г. Мазохи нерідко також покликаються дослідники науки про літературу. Цінним джерелом для науковців є щойно видана у Хмельницькому праця В. Мацька «Епістолярний материк» (2018). Аналіз листів окремих письменників розглядали Н. Швець (О. Гай-Головка), І. Нікітова (О. Смотрича), І. Котяш (С. Черкасенка) та інші. Йдеться, отже, про листи українських письменників, в яких порушено широкий спектр суспільно-політичних проблем, моменти особистого життя, творчих планів та їх вільного обговорення.

Мета статті – розкрити ідейно-естетичні погляди Миколи Вороного на основі аналізу його епістолярної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Для підтвердження власної думки про актуальність теми дослідження зацентруємо на тезі М. Бахтіна, який відзначав, що будь-яка особа «живе своїм біографічним життям» [1, 403], проте письменник дивиться на відтворені події, факти із просторової точки сучасності, у такому разі, резюмує науковець, автор «дивиться зі своєї незавершеної сучасності в усій її складності і повноті, причому сам він перебуває ніби на дотичній до зображуваної ним дійсності» [1, 404]. Саме так, адже процес формування підвалин ідейного світогляду Миколи Вороного, його стійких аксіологічних основ започаткувався в дитячі роки. Зростаючи в небагатій українській родині, він прагнув до створення справжніх демократичних принципів на засадах рівності і братерства, переймався долею простих людей, які були для підприємців джерелом поповнення дешевої робочої сили.

Із листа М. Вороного до О. Білецького дізнаємося, що під впливом матері він у дитячі роки пройнявся релігійними почуттями: «Треба згадати, що з дитинства, під впливом матері я був дуже релігійним (*поезія молитви*

своєї власної <...>, щасливі неосяжні мрії про Царство Боже, <...> там десь поза небесними сферами, де ввижаються якісь прозора ізумрудні сади в блакитній імлі і вчуваються співи серафимів)» [9, 597]. Але, коли навчався в гімназії в Ростові-на-Дону, тоді захопився ідеями М. Драгоманова. Це були перші ознаки М. Вороного-ідеаліста, юного романтика, зацікавленням політикою, ідеологічними доктринами, що їх вважав основоположними силами і які сприятимуть суспільно-історичному розвитку, прогресу на шляху демократизації. У гімназійні роки організував «Українську громаду». Його погляди суперечили офіційній ідеології. Царська охранка здійснила обшук у його помешканні. Після арешту йому заборонили навчатися у вищій школі, жити в Петербурзі. Він вирішив виїхати в Болгарію, зустрітися з М. Драгомановим, бо планував навчатися в Софійському університеті. Але, зупинившись у Львові, довідався про смерть Драгоманова, тому мусив змінити свої плани. Важко не погодитися із О. Білецьким, який писав: «Старий громадський робітник, Вороний, більше з темпераменту, ніж силою свідомості і переконань, усе своє життя тягнувся до громад, гуртків, у революційне підпілля» [3, 22].

М. Вороний під час перебування у Львові швидко знайшов спільну мову з І. Франком, чимало дізнався від нього про політичні погляди Драгоманова. Він остаточно знищив свій ірраціональний світогляд, захопившись соціалістичною (або й більшовицькою) ідеологією, що підтверджують його переклади віршів «Варшав'янка», «Марсельеза», «Інтернаціонал». Н. Тихолоз наводить свідчення А. Франко-Ключко про те, що М. Вороний був її хрещеним батьком: «Сам акт хрещення стоїть, як нині, мені перед очима. Кімната-вітальня прибрана й прикрашена, ми – святочно повбирані, помиті і причесані – були головними особами в важній події. Приїхав священик, у ризах і з бородою. Зауваживши, що ми вже великі, тільки покропив нас свяченою водою і обрізав по жмутку волосся. Моїми хресними батьками були – п-і Валерія Коцовська, дружина гімн[азійного] учителя, п. Кульчицький і відсутній Микола Вороний...», акт хрещення

відбувся 3/15 листопада 1896 р. «вдома на вул. Крижовій, № 12 (нині вул. Генерала Чупринки), де мешкала в той час родина Франків. Хрестив молодших дітей письменника той самий священик, що і старших Андрія і Тараса, – отець Свято-Троїцької православної церкви у Львові Емануїл-Ананій Воробкевич» [17]. Цей факт свідчить не лише про приятелювання, а й дружбу між письменниками, які були, очевидно, однодумцями, а тепер ще й зблизилися, адже І. Франко довірив єдину доньку М. Вороному, що, за християнським звичаєм, означало на випадок смерті рідних, бути опікуном дитини. До М. Вороного була виявлена справді висока честь й водночас покладена відповідальність. За визначенням О. Білецького, саме завдяки впливу І. Франка «поширюється літературна освіта Вороного в бік безпосереднішого зазнайомлення з найновішими течіями німецької, французької й інших літератур. На цім ґрунті у Франка з Вороним виникали цікаві диспути, з яких чимало міг зачерпнути молодий поет...» [3, с. 10].

Про формування ідейно-естетичних поглядів поет писав так: «Коли <...> я штучно і поверхово знищив свій релігійний світогляд (головно осміяв обрядову церкву, лишившись вірним Христовій моралі), я почув себе відірваною від Бога і від всесвіту малесенькою порошинкою, яку жене по світах зловісний вітер» [9, 597]. У цих рядках прочитується ідейний конфлікт внутрішнього «Я» із зовнішнім світом. Екзистенційна контрастність «Я» відступила дорогу зовнішнім чинникам у формуванні світогляду письменника. Під впливом новітніх філософій та ідеологій він намагався «згуртувати» у свідомості фактично несумісні концепції, ідеали, що неминуче призвели його до роздвоєння голосу серця: «...Десь попід ґрунтом наукового соціалізму (історичного матеріалізму) я таїв у собі глибоко на дні якесь релігійне почуття чи релігійне сприйняття світу, а разом з тим марив про *Ніцшевого Übermensch*'а! [тобто надлюдини. – С. О.] – горду надлюдину, що відкидає *рабську* науку християнства, в той же час лишаючись в *моральній* істоті своїй все ж таки християнином і скрайнім гуманістом» [9, 596]. Під впливом реальних подій, повернувшись із-за кордону і скуштувавши «пуд солі» під

більшовиками, М. Вороний нарешті прозрів, згадав християнську мораль матері, витягнувши із дна свого серця релігійне сприйняття світу, гуманне ставлення до ближнього, знедоленого.

Якщо за кордоном його творчий хист визнавали, вшановували ювілеї життя і творчості, то в Радянській Україні до «поворотця» влада ставилася з осторогою, а згодом піддала поета остракізму аж до повного фізичного знищення, записавши в категорію «ворогів народу». Поет відчував холодний погляд владоможців, а особливо тоді, коли на його очах масово помирали селяни від штучного голоду, він задумався над своїм архівом. У листі (29.04.1933) до працівника чернігівського музею А. Тарновського згадує, що він свого часу адресував листи М. Коцюбинському, І. Шрагу, уточнюючи: «Звичайно, є ще в мене дещо з мого листування та спільного життя (з Коцюбинським, Шрагом у Чернігові) з чернігівськими товаришами з літератури й громадського поля» [5].

На громадському полі активно співпрацював Вороний із М. Грушевським, вів із ним жваве листування: у фонді 1235 Центрального державного історичного архіву України у м. Києві зберігається 27 листів М. Вороного до Грушевського, що їх поет адресував упродовж 1895–1912 років [11, 20]. Оприлюднено й 17 листів Миколи Вороного до Михайла Коцюбинського 1896–1900 років зі Львова, Катеринодара, Харкова, Одеси [4, 4]. Так, у листі від 23.02.1896 року він звертається до М. Коцюбинського вперше: «Шановний земляче! Не маючи вільного часу, Михайло Сергійович (Грушевський) попросив мене одписати Вам на Ваш останній лист до нього в справі засилки етнографічної програми.

...Дуже мені приємно зазнайомитися з Вами бодай листами – до сього часу ми зналися один з другим потроху на сторінках «Зорі». Як бачите, я з Ростову над Доном опинився в Галичині, у Львові! Ходжу тут, яко надзвичайний слухач, на виклади до Університету та потроху працюю з М. С. на культурнім ґрунті.

Самий Львів мені дуже подобається, а галичане – русини такі рідні та щирі люде, що я їх люблю як самого себе. Добре було б, коли б наші братчики з України більше мандрували сюди – є і робота, і інтенсивне життя» [14].

В іншому листі згадує про те, як став режисером театру: «На прохання «Руської бесіди» мусив я ... вовтузиться з нашим тутешнім театром, яко тимчасовий режисер... Як я не упирався, але все ж таки на кінці мусив згодитись, бо театр саме грав в великім місті Тернополі, де конче треба було режисерського ока, другого відповідного чоловіка не було, я ж трохи розуміюсь на театрі, про що докладно знали львов'яне, бачивши мене два рази на їх сцені, як я з власної охоти виступав торік в Франковім «Учителю» і в «Записках божевільного» – то ж вчепились мене, а як ще насіли до того І.Франко з Грушевським, то я вже хоч-не-хоч мусив пристати на їх прохання. І от я ... зробився режисером укр. руського народного театру в Галичині!» [14].

Отже, ідейно-естетичні, художні погляди письменник викладає у листах, згадує комедію на три дії «Учитель» І. Франка та інсценізовану повість «Записки божевільного» М. Гоголя. Завважимо, що Микола Вороний дає інформацію про мистецько-культурну діяльність у Галичині кінця ХІХ століття, водночас атрибує потребу самоусвідомлення людини через почуття екзистенційного протистояння («як я не упирався, але все ж таки на кінці мусив згодитись»). Нині така інформація для дослідників є очевидним фактом історичного та культурного минулого України.

Як переконаємося з листа М. Вороного, він викладає кут зору на роль письменника в суспільстві силою своєї креативної позиції у розбудові української культури, яку філософ Є. Бистрицький аналізує у ширшому плані: «Якщо взяти поняття культури і людини, то їх відносини звично представляють у вигляді далеко нерівнозначної дихотомії, традиційний сенс якої бачать у перспективі формуючого руху від культури до людського індивіду, розглядаючи при цьому зворотне відношення як більш-менш значний індивідуальний внесок у загальне надбання людей. Ця

невідповідність відображає стійке уявлення про культуру як універсум загальних, суспільних, колективних чи родових форм і норм життєдіяльності, вироблених в ході історії як найбільш значущих або цінних, а про окрему людину – як про особистість, соціальне становлення та суспільно визнана активність якої залежать від того, наскільки вона опанувала істотним людським досвідом» [2, 6].

Г. Мазоха помітила, що у «процесі літературної еволюції, зміни епох, стилів, змінюються функції й ознаки епістолярного жанру. Однак йому властиві риси, що є більш або менш постійними. До останніх ми відносимо діалогічність» [15, 173]. Так, у листах відображено внутрішню культуру адресанта, його світогляд, етику спілкування, філософію мислення, обізнаність із вітчизняною та зарубіжною культурою. У матриці культури зв'язки індивіда зі світом залучаються до процесу персоніфікації, адже, з погляду Є. Бистрицького, «культура виявляє своє людське значення в межах самого персонального існування... у вигляді особистісних модальностей культурного буття» [2, 7].

Під знаком «людського індивідууму» слід розуміти особисте життя письменника, його автобіографізм, на чому слушно наголошує О. Галич, дослідник специфіки письменницького епістолярію: «Найпростішою жанровою формою сучасної мемуаристики є лист. Мабуть тому, що лист частіше за все є автобіографічним (за винятком ділових листів), також у ньому відображена дійсність разом з власним світобаченням автора, оцінка політичної, економічної та духовної ситуації в країні тощо. Він розповідає про певні події, пов'язані з життям автора, регіону, де він мешкає, країни в цілому» [10, 40]. Саме так розмірковує М. Вороний у листі до М. Коцюбинського, подаючи адресатові інформацію про свій побут у Львові, де «є і робота, і інтенсивне життя». Тут поет відчув розкрилля душі, різні рівні буття, про які С. Кримський говорить, що їхнє зростання іде від ступенів подолання ентропії до зростання вітальності, активності, свободи і,

відповідно, розвитку духовності та самодіяльності. Людину у такий спосіб охоплює вищий рівень індивідуалізації [13, 30].

Епістолярій М. Вороного має діалогічний характер, відтак можна говорити про те, що через комунікативно-розповідну писемну форму висловлювання розкривається образ автора, формування його ідейних та естетичних поглядів. Письменник листовний зв'язок підтримував з широким колом культурних діячів, двосторонній писемний контакт М. Коцюбинська називає самобутнім і нетлінним, позаяк «у листах українських діячів порушувався надзвичайно широкий спектр суспільно-політичних проблем (подекуди витісняючи на задній план моменти особистості), адже бракувало трибуни для висловлення і вільного обговорення їх. /.../ Справді, в умовах «нашої – не своєї землі» листи українських діячів, які збереглися (а, на щастя, збереглося чимало, більше, ніж можна було б сподіватися), неоціненні. Як свідчення епохи і як живий, нічим не спотворений голос автора. В них находимо поміж іншим те, що не могло бути висловлене, не могло бути зафіксоване інакше, крім як у листі» [12, 18–19].

На підтвердження висловленого М. Коцюбинською наведемо фрагмент листа (5.11.1928) О. Білецького до М. Вороного, який піднімає проблему різних поглядів на літературні й естетичні смаки, дає оцінку творчому хистові поета. Адресант подає стисло й свою автобіографію [переклад з рос. наш. – С. О.]: «Сподіваюсь, що Ви не відмовите в своїй допомозі мені і тоді, коли я до 2-ї роботи приступлю: можу, у всякому разі «одверто» сказати, що, коли у наших з Вами пунктах не збігаються літературні смаки й естетичні програми, то щодо моїх, може ..., іноді й помилкових думок і оцінок Вашої творчості, немає домішок ніякої гурткової чи іншої пристрасті... За своїм походженням я українець, що виріс, утім, у російському оточенні і вихований російською культурою: однак, я дуже давно відкинув у собі будь-які націоналістські пристрасті (якщо вони і були, то, гол. чином, естетичного свинства), – а тепер українська література мені близька і дорога передовсім, як література, що звільняє народ від одвічного гніту, у її майбутнє я вірю ...

Ваш внесок в українську літературу я глибоко ціную і знаю, що в цьому відношенні оцінка моя безпомилкова» [6, арк.1].

В архіві зберігається аркуш, списаний олівцем чорновий варіант виступу М. Вороного перед громадою, яка вшановувала у 1919 році 25-ліття його творчої діяльності. Про себе письменник висловився так: «... Робота – моя стіна, в якій я жив і дихав. До того ж їй не кінець. Творів написав мало, маю такий незначний доробок, що мені навіть соромно зараз перед Вами. Кількість – якість. Якість... теж не велика...» [7]. Як бачимо, автор удався до самокритики, самооцінки, бо й насправді на цей час він видав збірки віршів «Ліричні поезії» (1911), «В сяйві мрій» (1913), «Євшан-зілля» (1917), виступав з театрознавчими статтями. В автобіографії зазначав: «У революцію 1917 року я брав дуже енергійну участь, особливо на початку (при моїй участі організовувалось перше ядро Центральної Ради), влаштовував мітинги... Восени 1917 року став директором і режисером «Національного театру», який відкрив своєю постановкою «Пригвожденних» В. Винниченка. Були перспективи вступити до уряду, я воздержався, захоплений театральним хаосом» [16]. Недарма В. Золотарьов на конверті (9.11.1928), адресованому Вороному, не без іронії написав: «Спробував пера й чорнила, / Яка в ньому сила» [8].

Повернення Вороного із Польщі в Україну свідчить про те, що він не позбувся «лівизни», повірив більшовицькій пропаганді. За кордоном навіть видавали спеціальний друкований орган, вихваляючи «рай» у СРСР. Упродовж 1923–27 років – час загравання з інтелігенцією – більшовики та їхні ідеологи закликали повернутися додому й працювати на Україну, а не поневірятися на чужині. Скажімо, Н. Суровцева повірила, 1924 р. стала членом компартії Австрії. 1925 р. повернулася в СРСР, через два роки була заарештована, звільнена зі сталінських таборів аж 1954-го. Як поет, Вороний не вичерпав творчого ресурсу, але стримував себе, бо модернізм більшовики не сприймали, а вихвалити нових гнобителів людини (в більшовицькій оболонці) він не став, совістю не умів торгувати. Такий стан позначив

М.Вороний у листі (9.04.1928) до О. Білецького, застосувавши сфрагіту, писав: «...Завдяки йому [І. Лизанівському. – С.О.] я тепер відшукую, відреставрую Миколу Вороного, що як особистість майже загубився в подіях останнього часу...» [9, 587]. Захопився перекладами, писав рецензії, статті, займався педагогічною роботою до часу, поки 1934 р. його не арештували начебто за шпигунство.

Висновки. Проаналізувавши епістолярій Миколи Вороного, можна стверджувати, що світоглядну культуру поет убирав у родинному колі під впливом християнських цінностей, а в роки юності – формував світобудову під впливом молодіжного середовища, яке було налаштоване на здобуття кращої долі для свого народу. Ознайомившись у гімназійні роки із працями М. Драгоманова, захопився народництвом, згодом потрапив під вплив марксистів, але не сприйняв більшовицької влади, тому 1920 року емігрував.

Ідейно-естетичні погляди поета оприєвнено в листах, що підтверджують його тяжіння до модернізму, але водночас при цьому автор продовжував писати твори народницького типу, що дало О. Білецькому підстави висловити свою думку щодо вагомого внеску М. Вороного у розвиток української літератури першої чверті ХХ століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бахтин М.* Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. Москва : Художественная литература, 1975. 504 с.
2. *Бистрицький Є. К.* Культура, личность, экзистенция. *Онтологічні проблеми культури. Зб. наук. праць* / відп. ред. Є. К. Бистрицький. Київ : Наукова думка, 1994. С. 6–20.
3. *Білецький О. І.* Микола Вороний. *Микола Вороний. Вибрані поезії.* Київ : Радянський письменник, 1959. С.3–41.
4. «Все, все пригадую так ясно...»: з листів М. Вороного до М. Коцюбинського. *Літературна Україна.* 1991. 12 грудня. С. 4.
5. Відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Ф 110. Оп. 4.
6. Відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Ф 110. Оп. 7. Арк. 1
7. Відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Ф.110. Оп.2. Арк. 3.
8. Відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Ф 110. Оп. 10.

9. *Вороний М. К.* До статті Олекс[андра] Ів[ановича] Білецького про мене. *Вороний М. К. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика* / упоряд. і приміт. Т. І. Гундорової, вступ. ст. і ред. Г. Д. Вервеса. Київ : Наукова думка, 1996. С. 586–618.
10. *Галич О. А.* Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи. Луганськ : Знання, 2001. 246 с
11. Епістолярна спадщина Михайла Грушевського : показчик до Фонду № 1235 у ЦДІА України у м. Києві. / Упоряд. Ігор Гирич. Київ, 1996. 108 с.
12. *Коцюбинська М. Х.* Листи і люди. Роздуми про епістолярну творчість. Київ : Дух і літера, 2009. 584 с.
13. *Кримський С. Б.* Під сигнатурою Софії. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 367 с.
14. *Кузнєцова Т.* До 145-річчя від дня народження Миколи Кіндратовича Вороного. URL: http://kotsubinsky.org/news/do_145_richchja_vid_dnja_narodzhennja_mikoli_kindratovicha_voronogo/2016-12-07-818
15. *Мазоха Г. С.* Жанрово-стильові особливості епістолярію українських письменників «Розстріляного Відродження». *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське літературно-мистецьке відродження 20-х років ХХ століття: питання стилю, проблематики, поетики, мови»* Черкаси, 2005. С. 173–182.
16. *Микола Вороний.* Біографія. URL: <http://ukrclassic.com.ua/katalog/v/voronij-mikola/1157-mikola-voronij-biografiya>
17. *Тихолоз Н.* Бранка ностальгії (Анна Франко-Ключко : повернення). URL : <https://frankolive.wordpress.com/2016/08/06/%D0%B1%D1%80%0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D1%96%D1%97-%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0-%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%BA%D0%BE/>

REFERENCES

1. Baxty`n, M. *Voprosy ly`teratury y` estety`ky`. Y`ssledovany`ya raznyx let.* Moskva : Xudozhestvennaya ly`teratura, 1975. 504 s.
2. By`stry`cz`ky`j, Ye. K. *Kul`tura, ly`chnost`, э`кзы`stency`ya. Ontologichni problemy` kul`tury`. Zb. nauk. prac` / vidp. red. Ye. K. By`stry`cz`ky`j.* Ky`yiv: Naukova dumka, 1994. S. 6–20.
3. Bilecz`ky`j, O. I. *My`kola Vorony`j. My`kola Vorony`j. Vy`brani poeziyi. Ky`yiv: Radyans`ky`j py`s`menny`k,* 1959. S. 3–41.
4. «Vse, vse pry`gaduyu tak yasno...»: z ly`stiv M. Voronogo do M. Kocyuby`ns`kogo. *Literaturna Ukrayina.* 1991. 12 grudnya. S. 4.
5. Viddil rukopy`sny`x fondiv ta tekstologiyi Insty`tutu literatury` imeni T. G. Shevchenka NAN Ukrayiny`. F 110. Op. 4.
6. Viddil rukopy`sny`x fondiv ta tekstologiyi Insty`tutu literatury` imeni T. G. Shevchenka NAN Ukrayiny`. F 110. Op. 7. Ark. 1
7. Viddil rukopy`sny`x fondiv ta tekstologiyi Insty`tutu literatury` imeni T. G. Shevchenka NAN Ukrayiny`. F 110. Op. 2. Ark. 3.
8. Viddil rukopy`sny`x fondiv ta tekstologiyi Insty`tutu literatury` imeni T. G. Shevchenka NAN Ukrayiny`. F 110. Op. 10.
9. Vorony`j, M. K. *Do statti Oleks[andra] Iv[anovy`cha] Bilecz`kogo pro mene. Vorony`j M. K. Poeziyi. Pereklady`. Kry`ty`ka. Publicy`sty`ka* / uporyad. i pry`mit. T. I. Gundorovoyi, vstup. st. i red. G. D. Vervesa. Ky`yiv: Naukova dumka, 1996. S. 586–618.
10. *Galy`ch, O. A.* *Ukrayins`ka dokumentalisty`ka na zlami ty`syacholit`: specy`fika, geneza, perspekty`vy`. Lugans`k : Znannya,* 2001. 246 s
11. Epistoljarna spadshhy`na My`xajla Grushevs`kogo: pokazhchy`k do Fondu # 1235 u CzDIA Ukrayiny` u m. Ky`yevi. / Uporyad. Igor Gy`ry`ch. Ky`yiv, 1996. 108 s.
12. Kocyuby`ns`ka, M. X. *Ly`sty` i lyudy`. Rozdumy` pro epistoljarnu tvorchist`.* Ky`yiv : Dux i litera, 2009. 584 s.

13. Kry`ms`ky`j, S. B. *Pid sy`gnaturoyu Sofiyi*. Ky`yiv : Vy`d. dim "Ky`yevov-Mogy`lyans`ka akademiya", 2008. 367 s.

14. Kuznyeczova, T. *Do 145-richchya vid dnya narodzhennya My`koly` Kindratvy`cha Voronogo*. URL: http://kotsubinsky.org/news/do_145_richchja_vid_dnja_narodzhennja_mikoli_kindratovicha_voronogo/2016-12-07-818

15. Mazoxa, G. S. Zhanrovo-sty`l`ovi osobly`vosti epistoljariyu ukrayins`ky`x py`s`menny`kiv "Rozstrilyanogo Vidrodzhennya". *Materialy` Vseukrayins`koyi naukovoprakty`chnoyi konferenciyi "Ukrayins`ke literaturno-my`stecz`ke vidrodzhennya 20-x rokiv XX stolittya: py`tannya sty`lyu, problematy`ky`, poety`ky`, movy`"*. Cherkasy, 2005. S. 173–182.

16. My`kola Vorony`j. Biografiya. URL: <http://ukrclassic.com.ua/katalog/v/voronij-mikola/1157-mikola-voronij-biografiya>

17. Ty`xoloz N. Branka nostalgii (Anna Franko-Klyuchko : povernennya). URL : <https://frankolive.wordpress.com/2016/08/06/%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D1%96%D1%97-%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0-%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%BA%D0%BE/>

АННОТАЦИЯ

Светлана Осяк. Идеино-эстетический дискурс эпистолярия Николая Вороного

В статье внимание сосредоточено на определении идейно-эстетических взглядов Николая Вороного в его эпистолярии, который рассматривается в культурном пространстве социума. В статье использованы архивные материалы. Определено, что эпистолярный поэт составляет социально-культурный опыт нации конца XIX – начала XX века. Историческая обусловленность создания мемуарной литературы представлена как способ сохранить историческую память, подчеркнуть возможность личного и национального самовыражения. Идеино-художественные взгляды поэта представлены в письмах, удостоверяющих его увлечение модернизмом, но при этом автор продолжал писать сочинения, имеющие признаки народнической традиции.

Ключевые слова: эпистолярный, идентичность, историческое временное пространство, жанр, мировоззрение.

ABSTRACT

Svitlana Osyak. The ideological and aesthetic content of discourse in the epistolary of M. Voronyi

The article focuses on revealing the ideological and aesthetic views of Mykola Voronyi in his epistolary, which is considered in the cultural space of society. The article uses archive materials in the department of handwritten funds of the Institute of Literature named after T. Shevchenko of National Academy of Sciences of Ukraine. It was established that Mykola Voronyi maintained close ties with many socio-political and cultural figures: M. Hrushevsky, M. Kotsubinsky, O. Biletsky, I. Shrag and others. At the same time, the poet modestly assessed his creative work both in quantitative and qualitative plans. It was discovered that the change in the socio-political views of the poet affected his ideological and aesthetic beliefs.

It is revealed that the epistolary poet represents the social and cultural experience of the nation of the end of the XIX – early XX century. The historical precondition for the creation of memoir literature in the article is considered as a way to preserve historical memory, to demonstrate the possibility of personal and national self-expression. Ideological and artistic views of the poet are presented in letters confirming his attraction to modernism, but at the same time the author continued to write works that had distinct features of the populist tradition. Consequently, in the ideological and aesthetic views of Mykola Voronyi, they were both signs of modernism and populism.

Key words: epistolary, identity, historical time space, genre, worldview.

Стаття надійшла до редакційної колегії 09.09. 2018 року